

Asukkaiden kokemuksia tuetusta asumisesta

Satu Väisänen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2011

Kuntoutuksen ohjaus- ja suunnittelu, SRE7S1
Hyvinvointiala

Tekijä(t) VÄISÄNEN, Satu	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 5.12.2011
	Sivumäärä 30	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Asukkaiden kokemuksia tuetusta asumisesta		
Koulutusohjelma Kuntoutuksen ohjaus ja -suunnittelu		
Työn ohjaaja(t) WALDEN, Pirjo; HELMINEN, Eeva		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tilaaja Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry:n tuettu asuminen tarjoaa kuntouttavaa asumispalvelua pääsääntöisesti 18-30-vuotiaille mielenterveyskuntoutujille tai muista syistä itsenäiseen asumiseen tukea tarvitseville.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia tuetussa asumisessa asuneiden asukkaiden kokemuksia tuetussa asumisessa. Tutkimus on laadullinen ja aineiston analyysimenetelmänä on käytetty sisällön analyysiä. Tutkimuksessa haastateltiin viittä asukasta, tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja lisänä kyselylomaketta. Tutkimuksessa selvitettiin asukkaiden kokemuksia arjen taidoista, ohjaajien roolista, tuetun asumisen merkityksestä sekä tuetulle asumiselle asetetuista tavoitteista.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta että asukkaat ovat olleet erittäin tyytyväisiä saamaansa tukeen ja ohjaukseen ja he kokevat että tuetulla asumisella on ollut merkitystä heidän elämäänsä. Asukkaat kokevat oppineensa ja kehittyneensä arjen taidoissa ja saaneensa lisää itseluottamusta. Kokemukset ohjaajista olivat positiivisia ja heidän roolinsa koettiin tärkeäksi.</p> <p>Tutkimuksen tuloksia käytetään Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasuntojen tuetun asumisen kehittämistyössä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Tuettu asuminen, kokemukset, arjen taidot		
Muut tiedot		

Author(s) VÄISÄNEN, Satu	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 5.12.2011
	Pages 30	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title Clients experiences by supported housing		
Degree Programme The Degree Programme in Rehabilitation Counselling		
Tutor(s) WALDEN, Pirjo, HELMINEN, Eeva		
Assigned by Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry		
<p>Abstract</p> <p>This study has been made at the request of Nuoriso- ja Palveluasunnot ry in Jyväskylä. Nuoriso- ja Palveluasunnot ry offers rehabilitating housing service for people who are recovering from mental illness or for other reasons need support to live independently.</p> <p>The purpose of this study was to examine the experiences of those who have been placed in supported housing. The study is qualitative and develop analyzing has been used in analyzing the research material. Five tenants of supported housing were interviewed and a theme interview and additionally a questionnaire were used in collecting material for the study. In the interview the experiences of the tenants were examined in themes. On the basis of the research material everyday skills, the role of the counselor and general experiences about supported housing became the themes.</p> <p>As a result of the study it can be stated that the tenants have been very satisfied with the support and counseling they have got and they feel that supported housing has had an important role in their lives. The results also brought out some things that could be developed. To begin with more supportive and resource orientated way of working could be increased and secondly positive skills of the tenants could be utilized more.</p> <p>The results of the study will be used in developing supported housing.</p>		
Keywords supporting housing, experiences, everyday skills		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	5
2. TUETTU ASUMINEN	7
2.1 Tuetun asumisen määritelmiä	7
2.2 Tuettu asuminen Suomessa ja Nuorisoasuntoliitossa	10
3. ASUMINEN HYVINVOINNIN OSANA	11
3.1 Asuminen ja hyvinvointi Suomessa	11
3.2 Elämän- ja arjentaiteo	13
4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	17
5.1 Tutkimusmenetelmät.....	17
5.1.1. Teemahaastattelu	18
5.1.2. Kyselylomake	18
5.2 Tutkimuksen analysointi menetelmä	19
5.2.1.Sisällön analyysi	19
6. TUTKIMUS TULOKSET	20
6.1 Kohderyhmän kuvaus	20
6.2. Tuetun asumisen merkitys asukkaiden elämässä	20
6.3. Asukkaiden kokemukset tavoitteista.....	22
6.4. Asukkaiden kokemukset arjentaiteiden kehittämisestä	23
6.5. Ohjaajien rooli ja merkitys	25
7. POHDINTAA	27
7.1 Tutkimuksen ja tutkimus tulosten pohdintaa	27
7.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden pohdintaa.....	30
7.3 Jatkotutkimusideoita	31

LÄHTEET: 33
LIITTEET 35

1. JOHDANTO

Opinnäytetyön tilaajana on Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry/ Tuettu asuminen. Jyväskylän Nuoriso- ja Palvelu asunnot ry on toiminut Jyväskylässä vuodesta 1990. Yhdistys tarjoaa vuokra-asuntoja 18- 28-vuotiaille työelämässä oleville tai sinne suuntaaville nuorille sekä palveluasuntoja vanhuksille. Asuntoja yhdistyksellä on 871 ja asukkaita 973. Asuntovalikoimasta löytyy kerros- ja rivitaloja, yksiöistä perheasuntoihin. Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasuntojen tuettu asuminen on alkanut tukiasumisen projektina vuosina 2006- 2009, vuodesta 2010 alkaen tuettu asuminen on toiminut ostopalveluna osana yhdistyksen tarjoamia sisältöpalveluja. Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot kuuluu vuodesta 1971 toimineeseen Nuorisoasuntoliittoon joka on valtakunnallinen yleishyödyllinen nuorten aikuisten asumiseen ja elinolojen kehittämiseen keskittyvä järjestö, Jyväskylä on yksi liiton 27:stä paikallisyhdistyksestä. (JNP:n internet sivut, Tukiasumisen projektin loppuraportti, 2009)

Erilaisten tukien ja palvelujen tarjoaminen nuorille asukkaille kertoo yhdistyksen toiminta periaatteesta, Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry:n säännöissä sanotaan, että yhdistys “– tekee valistustyötä nuorten asunto-oloja koskevissa kysymyksissä ja pitää yhteyttä paikallisiin järjestöihin, jotka toimivat nuorten hyväksi. Lisäksi yhdistys edistää nuorille tarkoitettujen, voittoa tavoittelemattomien asuntokiinteistöjen aikaansaamista tuottamalla ja ylläpitämällä niitä sekä tekee toimintaansa ja tarkoitustaan tunnetuksi vastaavalla tavalla”. (JNP:n internet sivut/historia)

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää millaisia kokemuksia tuetussa asumisessa asuneilla asukkailla on. Tavoitteena on saada selville millaisia arjentaitoja ja tietoja asukkaat ovat kokeneet tuen aikana saaneensa ja millaisiksi he kokevat tuesta saadun hyödyn omalla kohdallaan. Tavoitteena on saada tietoa jonka avulla voidaan tuetun asumisen työtä ja palvelukokonaisuutta kehittää. Tuetusta pois muuttavilta tai jo pois muuttaneilta ei ole aiemmin kerätty vastaavaa tietoa.

Tuettu asuminen on asumispalvelua, jonka tavoitteena on ehkäistä asukkaiden syrjäytymistä ja tukea heidän itsenäistä asumistaan ja selviytymistään sekä kuntoutumistaan. Tuetun asumisen tarkoitus on olla polkuna laitoshoidosta itsenäiseen asumiseen, ehkäistä laitoshoidon tarvetta sekä tukea asukkaan selviytymistä itsenäisesti. (Nuorten tuetun asumisen kansallinen hanke, prosessikuvaus, 2009)

Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry:n tuettu asuminen on tarkoitettu mielenterveysongelmallisille tai muuten vaikeassa elämäntilanteessa oleville, lastensuojelun tai jälkihuollon asiakkaille sekä muuten tukea tarvitseville. Tuettu asuminen on aina tavoitteellista ja tuki on räätälöity kunkin asukkaan tarpeiden mukaisesti. Tuetun asumisen tavoitteena on tukea asukasta selviytymään arkielämästä ja luoda asukkaalle edellytykset itsenäiseen asumiseen. Tuki on arjen ja kuntoutumisen tukemista. Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasuntojen tuetulta asumiselta tuen ostaa ostopalveluna sairaanhoitopiiri tai sosiaalitoimi, asukkaalle itselleen tuki on maksutonta. (Tuetun asumisen palvelukuvaus, 2010)

Tuetun asumisen asukkaat asuvat Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasuntojen normaaliasumiskannan vuokra-asunnoissa, muilla vuokranantajilla tai asumisyksiköissä Häkkisessä (10 asukasta) ja Pikku-Leidissä (7 asukasta). Tuetavien asukkaiden määrä vaihtelee, tällä hetkellä heitä on 34. Tuetussa asumisessa työskentelee vastaava ohjaaja ja kolme ohjaajaa, joilla on kaikilla sosiaali- ja terveysalan koulutus. (Tuetun asumisen palvelukuvaus, 2010)

Opinnäytetyön lähtökohtana oli saada tuetun asumisen asukkaiden kokemuksia tallennettua tutkimuksen aineistoon mahdollisimman muokkaamattomina, jotta tutkimuksen raportista on mahdollista päästä lukemaan asukkaiden omalla ilmaisulla kerrottua kokemusta ja jotta tutkimukseen osallistujien oma kokemus välittyisi mahdollisimman aitona. Tärkeää on myös saada palautetta tuetun asumisen vaikutuksista ja eväitä työn kehittämistä varten. Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää myös asukkaiden omia toiveita tuen suhteen ja saada palautetta ohjaajien työstä.

2. TUETTU ASUMINEN

2.1 Tuetun asumisen määritelmiä

Tuettu asuminen on käsitteellisesti lähellä tukiasumista ja palveluasumista. Tukiasumisessa asukas asuu päävuokralaissuhteessa omassa asunnossaan ja siihen liittyy ammatillinen tukihenkilö jonka kanssa on sovittu tapaamisista määrääjäksi. Asukas tarvitsee tilapäistä tai pidempiaikaista tukea ja tavoitteena on että hän kykenee myöhemmin itsenäiseen asumiseen. Tukiasuminen on tiiviimpi asumismuoto kuin tuettu asuminen, tuetussa asumisessa tuki ei ole yhtä säännöllistä ja tuen antajana voi toimia myös esimerkiksi vapaaehtoinen ei-ammattihenkilö. Palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille jotka eivät ole laitoshoidon tarpeessa, mutta tarvitsevat tukea jokapäiväisen elämisen toiminnoissa suoriutuakseen arkielämässä. Palveluasunnot ovat yleensä palvelutaloissa ja paikalla on henkilökuntaa palvelusta riippuen päivittäin ja enimmäkseen ympärivuorokautisesti.

Jyväskylän Nuoriso- ja palveluasumisen tuettu asuminen on käsitteellisesti lähinnä tuettua asumista, mutta siinä on myös tukiasumisen piirteitä, sillä asukkaissa on sekä tiiviimmän tuen että löyhemmän tuen tarvitsijoita ja tuki on ammatillista. Osa asukkaista asuu asumisyksiköissä, joissa on samassa asuinrakennuksessa omat asunnot kaikille asukkaille ja lisäksi yhteisiä tiloja sekä henkilökunnan toimistotilat, osa asukkaista taas asuu normaalissa asuntokannassa. Kaikilla asukkailla palvelu perustuu samaan toimintamalliin, tuki on tavoitteellista, siitä laaditaan sopimus ostajatahon kanssa ja asukkaan tilannetta seurataan ja arvioidaan. (Rissanen, Pekkanen & Mattila 2004, 12; Raitakari 2003, 17-18; Tuetun asumisen palvelukuvaus, 2010)

Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnoilla tuetun asumisen tuki sisältää yksilöohjauskertoja 1- 5 kertaa viikossa, arkisin ja pääosin kello 8-16 välisenä aikana. Ohjaaja on asukkaan mukana lisäksi esimerkiksi erilaisissa verkostopalaverissa. Yksilöohjauksen sisällöstä ja tavoitteista sovitaan erikseen kunkin

asukkaan kohdalla ja tuesta tehdään sopimus maksajatahon kanssa. Asukkaat asuvat omissa vuokra-asunnoissaan ja ohjaaja tapaa asukasta hänen kotonaan tai sovitusti muualla, esimerkiksi asiointikäynneillä. Kaikkien asukkaiden kanssa laaditaan asumissuunnitelma, mihin kirjataan ylös asukkaan tavoitteet tuetulle asumiselle. Asumissuunnitelmaa seurataan ja se tarkistetaan yhdessä asukkaan kanssa vähintään kolmen kuukauden välein. (Tuetun asumisen palvelukuvaus, 2010.)

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri on määritellyt tuetun asumisen kuuluvaksi palveluasumisen ns. ykköstason palveluksi, joka tarkoittaa että tukea on tarjolla rajattu määrä ja tuen kohteena olevat asukkaat ovat seuraavassa askeleessaan itsenäisesti asuvia ja ilman tukea arjessa selviytyviä. Mielenterveyskuntoutujien tuettu kuntouttava asuminen on Keski-Suomen palveluasumismallin mukaan itsenäistä asumista joko yksityisasunnossa tai sitä vastaavassa kunnan järjestämässä tukiasunnossa. Kuntoutus on suunnitelmallista ja perustuu kuntoutussuunnitelmaan joka tarkistetaan vähintään 3 kuukauden välein. Palveluasumismallin vaatimusten mukaan henkilökunnalla tulee olla pätevyytenä sairaanhoitaja (AMK) tai psykiatrian erikoissairanhoitaja, mielenterveyshoitaja tai mielenterveyspäihdetyön lähihoitaja tai sosionomi (AMK). Sosiaalihuollon ammattihenkilöstön pätevyys määräytyy kelpoisuusvaatimuslain (272/2005) ja siitä annetun asetuksen mukaan (608/2005). Tuetussa asumisessa asuvilla tulee olla järjestetty psykiatrinen hoito ja kuntoutus järjestetään yhteistyössä kuntoutujan sekä hänen omaistensa ja läheistensä kanssa. (Asumisen ja kotikuntoutuksen ohjausryhmän loppuraportti, Nikulainen, Savolainen & Seppälä, 2008)

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2007 julkaisemassa mielenterveyskuntoutujien asumispalvelua koskevassa suosituksen mukaan asumispalveluiden tavoitteet kiteytetään seuraavanlaisesti:

- 1) Hyvin hoidetut mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut parantavat kuntoutujien elämänlaatua ja vähentävät erikoissairaanhoidon kustannuksia.

- 2) Ensisijaisena tavoitteena on turvata asumisen pysyvyys asiakkaan omassa kodissa. Paluu omaan kotiin varmistetaan myös hoitajaksojen jälkeen.
- 3) Pitkäaikaisessa asumisessa asumisen laadun on vastattava yleisiä asumisen standardeja.
- 4) Riittävät ja tarkoituksenmukaiset kuntouttavat palvelut turvataan sekä omassa asunnossa että asumispalveluyksikössä asuville.

Suosituksena on että mielenterveysongelman akuutin hoidon ja mahdollisesti tuetun asumisen jälkeen ihminen palaa kotiinsa ja saa silti kuntoutumistaan edistäviä palveluja. Tuetun asumisen on tarjottava normaaliin asumiseen verrattavissa olevat olosuhteet. Mielenterveyskuntoutujille järjestettävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista säädetään muun muassa mielenterveyslaissa (1116/1990), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) ja -asetuksessa (607/1983), kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), laissa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (vammapalvelulaki, 380/1987), samannimisessä asetuksessa (vammapalveluasetus, 759/1987) sekä laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001). (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2007, 3, 13-17)

Sosiaalitoimen asiakkaiden kohdalla tuen sisältö neuvotellaan kunkin asukkaan tuen tarpeen mukaan ja tuen sisällöstä sovitaan aina erikseen kunkin asukkaan kohdalla yhteistyössä sosiaalityöntekijöiden ja asukkaan muun verkoston kanssa. Sosiaalitoimen maksusitoumukset tulevat erityisen asumisen tuen varoista. (Tuetun asumisen palvelukuvaus, 2010) Asumispalvelujen järjestäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin, joka määrittelee, että kuntien on järjestettävä asumispalveluja henkilöille jotka jostain syystä tarvitsevat apua ja tukea asumisensa järjestämiseen. (Sosiaalihuoltolaki 23§)

2.2 Tuettu asuminen Suomessa ja Nuorisoasuntoliitossa

Tuetun asumisen kehittäminen Suomessa on alkanut 1980-luvun alkupuolella ITAS-projektista, vuosina 1989-1998 EIJ ry; valtakunnallisessa projektissa pyrittiin tehostamaan jälkihuoltoa ja kehitettiin tukiasuntotyötä. Nuorisoasuntoliitossa eli NAL:ssa ensimmäiset 20 asukasta tukitoimien piiriin tulivat vuonna 1998. NAL:n tuetun asumisen kehittämisen pohjalla on Foyer-toiminta, joka on kehitetty Englannissa 1990-luvulla. Foyer mallissa ideana on että asuntoiloissa asuvat nuoret saavat tukea itsenäistymiseen. Tärkeänä osana mallissa on ollut asumisen ja työn yhdistäminen, nuorelle tarjotaan mahdollisuutta edulliseen vuokra-asumiseen ja työhön suuntautumiseen työhönsuunnittelun kautta.

”Opi elämään - opettele asuminen” sekä ”Pelkät seinät eivät riitä” ovat olleet kantavia lauseita NAL:n asumisen kehittämistyössä. Etenkin 2000-luvulla NAL:n toiminnassa on korostunut asumisen sisältöpalveluiden kehittäminen asumisneuvonnan, asumisohjauksen ja tuetun asumisen kautta. Asumisneuvontaan kuuluu että jokainen NAL:n asuntoon muuttava saa perehdytystä itsenäiseen asumiseen ja häiriö- ja vuokratilanteisiin puututaan. Asumisohjauksessa asukas saa tukea päivittäisten asioiden hoidon opettelemiseen asumisensa onnistumisen turvaamiseksi ja ongelmien ehkäisemiseksi. Tuetun asumisen palvelut ovat ostopalvelusopimuksiin perustavaa palvelukokonaisuutta. Nuorisoasuntoliiton asukkaista tuetun asumisen piirissä on noin 15 prosenttia kaikista asukkaista. Jyväskylässä Nuoriso- ja Palveluasuntojen normaaliasumiskannassa asuvilla on myös mahdollista saada sekä asumisneuvontaa että asumisohjausta. Mikäli asumisohjauksessa ilmenee asukkaalla tuen tarvetta enemmän kuin asumisohjauksen sisältöön kuuluu, voi asukas siirtyä tuetun asumisen asukkaaksi. Kokonaisuutena on tarkoitus löytää asukkaista tuen tarvitsijoita ja ohjata heidät sopivien palveluiden piiriin Nuoriso- ja Palveluasunnoilla ja/tai yhteistyötahoilla.

Osana valtion pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa tuettua asumista on kehitetty Nuorisoasuntoliitossa Jyväskylän lisäksi Vantaalla, Espoossa,

Helsingissä, Turussa, Tampereella, Lahdessa, Oulussa ja Joensuussa nuorten tuetun asumisen kansallisessa hankkeessa vuosina 2008- 2011. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman tarkoituksena on asunnottomuuden ennaltaehkäiseminen yhteistyössä valtion, kaupunkien, kirkon, yritysten ja järjestöjen kesken. Vuoteen 2011 on asetettu tavoite nuorten asunnottomuuden puolittamiseksi ja kokonaan poistamiseksi vuoteen 2015 mennessä. Pitkäaikaisasunnottomien vähentämishojelman tuloksena on arvion mukaan saatu 1600 uutta asuntoa tai tukiasuntoa vuoden 2011 loppuun mennessä. (Juntto 2002, 117- 119; Miikkulainen 1997, 38, Mäntylä (toim.), 32, 49-50; JNP-internetsivut; NAL-internetsivut/Nuorten kansallinen tuetun asumisen hanke)

3. ASUMINEN HYVINVOINNIN OSANA

3.1 Asuminen ja hyvinvointi Suomessa

Ihmisten hyvinvointia on mitattu ja tutkittu erilaisista lähtökohdista, hyvinvointia voidaan määritellä aineellisena hyvinvointina, sosiaalisina indikaattoreina, ajankäytön näkökulmasta eli vapaa-ajan määrän mukaan tai ihmisten kokeman onnellisuuden ja tyytyväisyyden avulla. Hyvinvoinnin tutkiminen on haasteellista, sillä eri ihmisillä hyvinvointiin vaikuttaa eri asiat ja eri hyvinvoinnin osa-alueet muodostavat hyvinvoinnin kokonaisuuden. Esimerkiksi aineellinen hyvinvointi eli hyvä taloudellinen tilanne ei välttämättä takaa yksilölle hyvää hyvinvointia jos hyvinvoinnin muilla osa-alueilla on ongelmia. Näin ollen pelkästään asunto tai asumisen osa-alueen hyvinvointi ei takaa yksilölle kokonaisuudessaan hyvää hyvinvoinnin tasoa, vaikka asunto, toimeentulo ja terveys yleensä katsotaan hyvinvoinnin pohjaksi. (Raijas, 2008,)

Stakes tutkii suomalaista hyvinvointia säännöllisesti, tutkimuksen osa-alueina ovat taloudellinen tilanne, koulutus, työ ja työttömyys, asuminen ja asuinympäristö, sosiaaliset suhteet, terveys, sosiaali- ja terveystalouden käyttö sekä mielipiteet sosiaaliturvasta ja hyvinvointipolitiikasta Suomessa. (Raijas,

2008) Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen Suomalaisten hyvinvointi 2010 kirja on jatkoa vuodesta 2002 asti määrävuosina toteutettujen suomalaisten hyvinvointi-tutkimusten sarjalle. Kirjan mukaan suomalaisten hyvinvointi on lisääntynyt, mutta eriarvoisuus kansalaisten välillä on jatkuvasti kasvanut. Erityisesti 18- 24-vuotiaat työttömät ja heikosti koulutetut nuoret sekä yli 80 vuotta täytäneet heikkokuntoiset vanhukset nousivat esiin väestöryhminä joilla on suurempi riski heikkoon elämänlaatuun. Tulosten perusteella työn merkitys suomalaiselle hyvinvoinnille on suuri ja työttömyys tai työkyvyttömyys koetaan hyvinvointia merkittävästi laskevana seikkana. Tärkeimmiksi hyvinvoinnin tekijöiksi suomalaiset kokevat hyvän terveyden ja turvaton toimeentulon. (Suomalaisten hyvinvointi, 2010, 278-284)

Tilastojen mukaan Suomessa oli vuoden 2010 lopulla 2 537 000 asutokuntaa, asutokuntien koko kaupungeissa oli 2,02 asukasta ja maaseudulla 2,21 asukasta, asukasta kohden asumisneliöitä oli 39. Neljäsosa Suomen väestöstä asuu vuokra-asunnoissa, määrällisesti vuokra-asuntoja on noin 822 000. Vuokra-asuminen on etenkin alle 30-vuotiaille yleisin asumismuoto, heistä 70 prosenttia asuu vuokra-asunnossa. Opiskelija kaupungeissa vuokra-asumisen määrä on keskimääräistä korkeampi, Jyväskylässä, Helsingissä, Tampereella, Oulussa ja Turussa asutokannasta vuokra-asuntoina on yli 40 prosenttia. (Tilastokeskuksen internetsivut/ asuminen) Asunnottomia Suomessa oli vuoden 2010 lopussa 7877 yhden hengen taloutta ja perheitä 349, joista pitkäaikaisasunnottomia on 39 prosenttia. (ARA, 2011, 3-4) Jyrki Kataisen johtaman hallituksen ohjelmassa osana asutotuotannon yhdeksi painopisteeksi otetaan juuri pitkäaikaisasunnottomien ja nuorten asunnottomuuden sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. (Mäntylä, 2011, 90-91)

Suomessa asutokanta on perusvarustukseltaan ja kunnoltaan hyvällä tasolla. Tutkimusten mukaan taloudellisen hyvinvoinnin lisääntyessä suomalaiset arvostavatkin nykyisin asumisessaan käytännöllisyyttä enemmän visuaalisuutta ja näyttävyyttä. Asunnoista halutaan yksilöllisiä ja asuminen koetaan osaksi ihmisen identiteettiä. Asumisvalintoihin vaikuttaa ihmisen kokonaistilanne, erityisesti varallisuus antaa mahdollisuudet vaikuttaa omaan asumiseensa. Pienituloisemmilla suomalaisilla vuokra-asuminen on usein ainoa vaihtoehto,

vaikka omistusasuminen on suomalaisilla halutuin asumismuoto. (Juntto, 2010, 33-44) Stakesin tutkimuksessa esille nousseet nuoret työttömät ja heikosti koulutetut suomalaisten kuuluvat juuri tähän vuokra-asujien ryhmään.

Anneli Juntto määrittelee Suomen asuntopolitiikan pääasioiksi 2000-luvulla kaupunkipolitiikan, kilpailulainsäädännön, erityisryhmien palveluasumisen, energiansäästön, ympäristö- ja esteettömyyssäädökset sekä asuntorahoituksen riskien hallinnan. Juntto nostaa esille myös erilaistuvan asumisen, ihmisillä on erilaiset taloudelliset mahdollisuudet asua mieltymystensä ja tarpeidensa mukaisesti, elämäntilanteet ja -vaiheet vaikuttavat asunnon tarpeeseen ja yksilölliset toiveet asumisen suhteen ovat erilaisia. Junton mukaan asuntojen tarjonta ei ole kasvukeskuksissa kyennyt näihin erilaisiin toiveisiin vastaamaan. (Juntto, 2010, 7-23)

3.2 Elämän- ja arjentaito

Elämiseen taitoa on pärjätä itsensä ja toisten kanssa sekä kykyä kommunikoida ympäristön kanssa. Elämisen taito on rohkeutta elää omien voimavarojen ja arvojen mukaista elämää yhdessä toisten ihmisten kanssa. Elämisen taidot ovat tärkeitä ja vaikeita asioita jokaiselle yksilölle ja jokaisella on toisista yksilöistä eroavia mahdollisuuksia kykyjensä käyttämiseen ja kehittämiseen. Elämäntaitoa voi oppia ja omaksua, niitä ei voi ostaa mistään tai saada lahjaksi. (Heikonen, 1987, 7-8; Suomen mielenterveysseura, 1997, 338) Psykologi Tony Dunderfelt toteaa kirjassaan ”lisi elämänasenne arkitaidoksi”, että ihminen on perusominaisuudeltaan tavoitteellista toimintaa suorittava olento, joka pystyy tietoisesti ohjaamaan omaa toimintaansa. (Dunderfelt, 2009, 14)

Elämäntaitoja voi tarkastella yksilön ja ympäristön näkökulmista, yksilön tasapainoinen, tyydyttävä ja hyvä elämä on myös suhteessa ympäröivään yhteiskuntaa ja ympäristön vaikutukset vaihtelevat niin että välillä ympäristöllä on merkitystä yksilön elämään enemmän ja joskus vähemmän. (Suomen mielenterveysseura, 1997, 306-307) Elämään kuuluu menestystä, onnistumista, vaikeuksia ja vastoinkäymisiä. (Heikonen, 1987, 7-8)

Elämäntaitoihin kuuluu toivo ja usko omiin voimiinsa. Nuoren aikuisen on kohdattava vastoinkäymiset ja kehittää omia kykyjään sekä löytää oma paikkansa sosiaalisessa elämässä. Ikävuosien 21- 28 aikana nuoren on hyvä muuttaa omaan kotiin ja harjoitella omia elämäntaitojaan. Asumisuran aikana 18- 29 ikävuosien aikana yleisesti muutetaan ensin yksin vuokra-asuntoon, sitten puolison kanssa vuokra-asuntoon ja siitä perheen perustamisen aikoihin omistusasuntoon. Asumisurat ovat kuitenkin jatkuvasti moninaistuneet ja tästä perinteisestä asumisurasta poikkeavuuksia on havaittavissa yhä useammin. (Wais, 2002, 151-153; Mielenterveysseura, 1997, 313; Kupari, 2010, 57-60)

Arkielämän ABC-oppaassa toiminnallisiin perusvalmiuksiin eli arjentaitoihin sisällytetään päivittäistoiminnot, asumisvalmius, arkirytmii, ravinto, henkilökohtainen hygienia, pukeutuminen, kodinhoito (vaatehuolto, siivous, jätehuolto), vapaa-ajan taidot ja elämäntaito, vuorovaikutustaidot, työskentelytaidot, nautinto- ja terveystaidot sekä tulevaisuudentaidot ja talouden hallinta. (Göös, 2003, 2-3) Arjen taitoja voidaan sanoa kotielämän toiminnoiksi eli taidoiksi hoitaa itseään, huolehtia hygieniastaan, pitää asuntonsa siistinä, laittaa ruokaa itselleen, pitää huolta raha-asioistaan ja hoitaa ostoksensa. (Myllykoski, Melamies & Kangas 2004, 53.)

Tutkimuksien mukaan tuetulla asumisella on merkitystä nuorten arjen- ja elämäntaitoihin. Teija Lehtisen (2011) pro gradu tutkimuksen ”Siirtymä kohti aikuisuutta” on tutkittu nuorten tietä aikuisuuteen asumisohjaajien tukemana. Tutkimuksen tuloksissa todetaan että nuorten arjentaidot ovat tuetun asumisen ansiosta hyvällä tasolla ja että taidot ovat kehittyneet tuetun asumisen aikana. Tutkittavilla nuorilla oli kokemus että joku ulkopuolinen taho välittää heistä ja antaa mahdollisuuden elämäntaitojen kehittymiseen. Arjen taitojen kehittyminen on tukenut nuorten itsenäistymistä ja mahdollistanut asumisen onnistumista. (Lehtinen, 2011) Pirjo Merjokari (2004) tutki asukkaiden kokemuksia Stelementti naapurin tuetun asumisen projektissa, tulosten mukaan asukkaat olivat tyytyväisiä tukeen ja kokivat olevansa tyytyväisempiä elämäänsä ja kyvykkäämpiä hoitamaan arkiaskareita. Tutkimuksen tuloksista selviää että

nuorten työtilanne, itsevarmuus ja suhteet vanhempiin paranivat, tyytyväisyys elämään kasvoi ja päihteiden käyttö väheni. (Merjokari, 2004)

ICF tarjoaa yhtenäisen ja kansainvälisesti sovitun viitekehyksen toiminnallisen terveyden kuvaamiseen. ICF- luokituksen mukaisesti arjen taitoja kuvaavat mielestäni hyvin määritelmät suorituksista ja osallistumisesta, jotka kuuluvat toimintakyvyn ja toiminnan rajoitteiden kuvaamiseen ja arvioimiseen. Tähän sisältyvät oppiminen ja tiedon soveltaminen, yleisluontoiset tehtävät ja vaatteet, kommunikointi, liikkuminen, itsestä huolehtiminen, kotielämä, henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet, keskeiset elämänalueet ja yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä. (Stakesin internet sivut/luokitukset/ICF)

4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tarkoitus on saada tietoa tuetusta asumisesta poismuuttavilta tai poismuuttaneilta asukkailta, kerätä heidän kokemuksiaan ja on hyödyntää saatuja tietoja tuetun asumisen kehittämistyössä. Tarkoituksena on selvittää millaisia arjentaitoja asukkaat kokevat saaneensa tuetun asumisensa aikana ja miten he kokevat siitä hyötyneensä sekä miten he kokevat ohjaajien roolin ja merkityksen. Lähtökohtana on saada asukkaiden oma ääni kuuluviin ja tuoda heidän kokemuksensa esiin. Tavoitteena on kerätä kokemuksellista tietoa ja tuloksia joiden pohjalta työyhteisö voi kehittää tuetun asumisen ohjaajien työtä ja tuetun asumisen palvelukokonaisuutta.

Tutkimuskysymykset

1. Millaiseksi asukkaat kokevat tuetun asumisen merkityksen elämässään?
2. Millaisia tuetun asumisen tavoitteita asukkailla on ollut?
3. Millaisia arjentaitoja asukkaat kokevat oppineensa tuetun asumisen aikana?
4. Millaiseksi asukkaat ovat kokeneet ohjaajien roolin ja merkityksen?

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön idea syntyi syksyllä 2010, jonka jälkeen tutkimuksen kohde-ryhmää ja sisältöä muokattiin yhteistyössä tilaavan työyhteisön kanssa. Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus muokkaantuivat työyhteisön tarpeiden mukaisiksi ja tutkimusmenetelmät valikoituivat parhaiten tätä tavoitetta tukemaan. Opinnäytetyön toteutus vaihe tapahtui elo-marraskuussa 2011. Haastateltavat valittiin yhdessä tuetun asumisen neljän ohjaajan kesken, tarkoituksena oli saada erilaisia asukkaita mukaan jotta tutkimuksen tulokset olisivat monipuoliset, laajat ja paremmin hyödynnettävissä. Valinnoissa otettiin huomioon asukkaiden nykyinen elämäntilanne ja psyykinen vointi, jotta voitiin varmistua että haastattelun tekemisestä ei ole heille haittaa ja että haastattelu yleensä on mahdollista toteuttaa. Haastateltavaksi valikoitui viisi asukasta.

Tutkimuksessa asukkaiden kokemuksia kerättiin haastattelun ja lisäksi kyselylomakkeen avulla. Haastattelut tehtiin syys- lokakuun 2011 aikana. Haastattelut sovittiin kunkin asukkaan kanssa noin viikkoa ennen haastattelua ja aikaa varattiin noin puolitoista tuntia. Haastattelut tehtiin asukkaiden kodeissa. Haastattelu tilanteissa aluksi kerrottiin haastattelun tarkoitus ja toteutustapa, selitettiin haastattelun kulku ja kyselylomakkeen tarkoitus sekä käytiin läpi tutkimusluvan sisältö ja allekirjoitettiin se kahtena kappaleena, toinen jäi haastattelijalle ja toinen haastateltavalle. Haastateltaville kerrottiin haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja oikeudesta perua tai keskeyttää haastattelutilanne. Itse haastatteluihin kului aikaa 28- 45 minuuttia ja ne tallennettiin äänitteinä. Kyselylomakkeet jätettiin asukkaille haastattelun jälkeen ja kerättiin takaisin muutamien päivien kuluttua, ajankohta sovittiin erikseen kunkin kohdalla. Tutkimukseen osallistuvat saivat kiitokseksi elokuvalipun.

5.1.1. Teemahaastattelu

Teemahaastattelun käyttöön tässä tutkimuksessa päädyttiin, koska teemahaastattelu soveltuu hyvin kokemuksellisen tiedon keruuseen. Haastattelussa korostettiin haastateltavan omia kokemuksia, kokemukselle on ominaista omakohtaisuus ja tutkimuksen tarkoituksena olikin kuvailla kokemuksia eikä tavoitteena ole tutkimuskohteen selittäminen, ennustaminen tai kontrollointi. Haastattelussa tutkija voi myös hyödyntää haastateltavan oheisviestintää eli ilmeitä ja käyttäytymistä. (Latomaa & Suorsa 2011, 174-175)

Haastattelussa käytettiin haastattelukysymysten runkoa ja haastatteluiden aikana esitettiin tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä. Haastattelun runko ja kysymykset rakentuivat ohjaajien kesken käytyjen keskustelujen pohjalta, mitä asioita haluttiin saada selville ja millaisesta kokemustiedosta olisi eniten hyötyä tutkimuksen tulosten hyödyntämisessä kehittämistyötä ajatellen. Haastattelun aiheet oli määritelty ja suunniteltu etukäteen, mutta haastattelussa ei käytetty tiettyä kysymysjärjestystä. Ei strukturoitu eli avoin haastattelu voi olla olemukseltaan lähellä keskustelua ja siihen tässä teemahaastattelussa pyrittiinkin. (Metsämuuronen, 2006, 115) Haastattelutilanne pyrittiin luomaan mahdollisimman kiireettömäksi ja keskustelunomaiseksi, jotta keskustelu olisi mahdollisimman luontevaa ja jotta ylimääräinen jännittäminen voitaisiin pois sulkea.

5.1.2. Kyselylomake

Kyselylomaketta voidaan käyttää täydentämään ja tukemaan tutkimuksen muita tiedonkeruu menetelmiä, kuten tässä tutkimuksessa haastattelua. Kyselylomakkeen sisällöllä voidaan määritellä kuinka paljon tietoa lomakkeella on tarkoitus kerätä ja mihin tarkoitukseen lomakkeen avulla kerättyjä tietoja käytetään. (Vanhala, 2005, 19-30) Avoimilla kyselylomakkeen kysymyksillä saadaan syvää tietoa ja avoimet kysymykset soveltuvat kyselylomakkeeseen sil-

loin kun vastaajien määrä on pieni ja voidaan olettaa että vastaajien kokemukset voivat erota toisistaan suurestikin. (Metsämuuronen, 2006, 114-115)

Monet haastateltavat tuntevat haastattelijan entuudestaan, sillä haastattelija on toiminut tuetun asumisen ohjaajana heidän tuetun asumisensa jakson aikana. Tästä syystä tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi päädyttiin haastattelun lisäksi käyttämään myös lyhyttä kyselylomaketta, jossa vielä koottiin keskeisimmät kokemukset. Lomakkeessa oli vapaata tilaa kertoa omin sanoin kokemuksistaan joita ei kenties tuttuuden vuoksi voinut haastattelu tilanteessa kertoa. Lomakkeella asukkailla oli myös mahdollisuus antaa palautetta ohjaajista (joihin myös haastattelija kuuluu) ilman että haastattelija saa tietoonsa keneltä haastateltavalta palaute on. Lomakkeet kerättiin yhteen nimettöminä ja käsiteltiin niin ettei haastattelija saanut selville keneltä mikäkin lomake oli peräisin ja anonymiteetti säilyisi.

5.2 Tutkimuksen analysointi menetelmä

5.2.1 Sisällön analyysi

Haastatteluista saatu materiaali ja kyselylomakkeet analysoidaan sisällön analyysillä. Vastauksista on tarkoitus etsiä yhtenäisyyksiä ja nostaa esille mahdolliset yhteneväiset kokemukset ja analysoida niiden merkitystä. Yksilöllisiä kokemuksia on tarkoitus analysoida suhteessa kyseisen asukkaan elämäntilanteeseen ja kuntoutumisensa vaiheeseen sekä sairauteen. Analysointiin käytettiin tässä tutkimuksessa induktiivista lähestymistapaa eli aineistolähtöistä analysointia, jossa aineiston itsensä annetaan kertoa mitä se pitää sisällään ja teorit muodostuvat sen seurauksena. (Metsämuuronen, 2005, 213-214) Teemahaastattelussa kunkin vastaukset poikkeavat toistaan ja sisällön analyysissä onkin tärkeää miten aineistoa tulkitaan ja mitä siitä päätellään. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 113)

Haastattelun äänitallenteet litteroitiin, litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 31 sivua. Tekstiä luettiin läpi useasti ja materiaalista poimittiin ja nostettiin esiin

usein toistuvat aiheet joiden pohjalta etsittiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Materiaalista koottiin eri kokonaisuuksiksi tuetun asumisen merkitystä, tavoitteita, arjentaitoja ja ohjaajia koskevat tekstit ja kutakin osa-aluetta analysoitiin erikseen pyrkien vastaamaan kunkin osa-alueen tutkimuskysymykseen. Litteroidusta tekstistä nostettiin esiin kuhunkin aiheeseen liittyviä lainauksia tuomaan esiin asukkaiden kokemuksia ja tukemaan tutkijan tekstiä. Kyselylomakkeet kerättiin yhteen ja luettiin ja niiden sisältöä verrattiin litteroituun tekstiin. Vertailussa havaittiin että lomakkeiden aineisto vastasi lähes täysin haastattelusta saatua aineistoa, mistä syystä päädyttiin analysoimaan haastattelun ja kyselylomakkeen aineistoa yhtenä kokonaisuutena.

6. TUTKIMUS TULOKSET

6.1 Kohderyhmän kuvaus

Tutkimuksessa haastateltiin viittä asukasta. Haastatteluun valituilla ei ole muita yhtenäistäviä tekijöitä kuin tuetun asumisen asukkaana oleminen ja se, että kaikki olivat asuneet tuetussa asumisessa vähintään puolitoista vuotta. Haastateltavat asuivat tai olivat asuneet sekä asumisyksiköissä että normaali asumiskannassa ja heidän tuen maksatahoina oli osalla sairaanhoitopiiri ja osalla sosiaalitoimi. Haastateltavilta ei kerätty taustatietoina sukupuolta, nykyistä asumispaikkaa tai ikää, jotta voitiin varmistaa haastateltavien anonyymiyden säilyvyys.

6.2. Tuetun asumisen merkitys asukkaiden elämässä

Tuetun asumisen jakson aikana koettiin kokonaisuudessaan elämän laadun parantuneen ja asukkaat kokivat että suhtautuvat luottavammin tulevaisuuteen.

”En mä usko että asiat enää voi mennä niin pahaks ku ne oli”

”Nyt uskaltaa vaan enempi, niiku vaikka mennä vierailleikki jutteleen”

Neljä haastateltavaa nosti esille että on kokenut itseluottamuksensa nousseen tuetun asumisen aikana. He kokivat että vaikka eivät vielä osaa ihan kaikkea itse kunnolla tehdä, he kuitenkin luottavat siihen että pystyvät asiat jotenkin hoitamaan.

”En mä tietenkään kaikkee osaa, mut nyt mä kuitenkin aina jotenki selviin asioista. Tai sit mä uskallan pyytää apua.”

Kysyttäessä yleisesti tyytyväisyydestä tuettuun asumiseen, pyydettiin haastateltavia antamaan arvosana 1-10. Keskiarvoksi tuli 9,1. Pyydettyäessä perustelemaan valitsemaansa arvosanaa, kolme vastasi ettei voi antaa pienempää lukua kun ei keksi mitään valittamista tai huonoja puolia ja kaksi että on niin tyytyväinen kokonaisuudessaan tuettuun asumiseen.

Asukkailta kysyttiin millaiseksi he kuvittelisivat elämänsä ilman tuettua asumista. Kaikkien mielestä heidän tilanteensa olisi nykyistä selvästi huonompi. Yksi asukas ei halunnut edes miettiä millaista elämä olisi ilman tukea ollut. Muut uskoivat että olisivat jotenkuten pärjänneet omillaankin, mutta elämän ja arjen sujuminen olisi vaikeaa ja erilaista.

”ihan yhtä helvettiin se nyt varmaan ois”

”en mä varmaan kävis kotoo missään enkä osais siivota, sit varmaan vaikka jois tai jotain ja varmaan kyl kans raha-asiat ois ihan levällään”

Asumisyksiköissä asuneiden asukkaiden vastauksissa mainittiin myös naapureiden rooli. Koettiin että naapurit ovat pääsääntöisesti olleet mukavia ja osa on saanut naapureita kavereitakin. Yhteiset ryhmät ja asukaskokoukset koettiin tärkeiksi paikoiksi tutustua naapureihin ja sosiaalisten taitojen harjoittamiseen.

Yleisesti asukkaat ovat kokeneet tuetun asumisen hyvin positiivisena. He ko-
kevat saaneensa apua riittävästi ja riittävän pitkän aikaa. Asukkaat uskoivat
tilanteensa olevan merkittävästi huonompi ilman tuettua asumista.

Kokonaisuutena asukkaat kokivat tuetun asumisen olleen merkittävä ajanjak-
so elämässään ja he kokivat että tuetun asumisen aikana oppimillaan taidoilla
ja tiedoilla on heille hyötyä tulevaisuudessa. He kokivat koko elämän- ja ar-
jenhallintansa parantuneen.

6.3. Asukkaiden kokemukset tavoitteista

Tärkeimmiksi tavoitteiksi nousivat itsenäinen selviytyminen, kodinhoito ja ra-
ha-asioiden ja sairauden hoito. Asukkaat kokivat että olivat saavuttaneet ta-
voitteitaan tuetun asumisen aikana. Jokaisen mielestä kehitettävää edelleen
kuitenkin on. Asukkaat kokivat että tavoitteiden asettamisella on merkitystä.
Yksi asukas koki että tavoitteiden kirjoittaminen paperille on ollut tärkeää ja
auttanut tavoitteiden hahmottamisessa ja muistamisessa. Kaksi asukasta koki
etteivät he saavuttaneet tavoitteitaan niin hyvin kuin olisivat toivoneet ja he
molemmat kokivat tavoitteidensa pysyneen lähes samana koko tuetun asumi-
sen ajan. Syyksi tähän molemmat kertoivat oman motivaationsa ja kykenemät-
tömyytensä tehdä sovittuja asioita. Toinen asukkaista koki sairauden olevan
suuri syy tavoitteiden saavuttamisen vaikeuteen.

”Kyllähän se on ihan täysin itestään kii ollu, en vaan oo saanu aikaseks”

”Ihan on mussa vika ku en oo tavoitteisiin päässy”

Asukkaat kokivat että ohjaajien tuki, ohjeet ja neuvot ovat olleet tärkeitä apuja
tavoitteiden saavuttamiseksi. Ne asukkaat jotka eivät kokeneet saavuttaneen-
sa tavoitteitaan toiveidensa mukaisesti, eivät osanneet kumpikaan nimetä
asioita joita ohjaajat olisivat voineet tehdä tilanteen parantamiseksi.

”Eiköhän kaikki mahdollinen oo kyl kokeiltu”

6.4. Aukkaiden kokemukset arjentaitojen kehittymisestä

Aukkaista kaikki kokivat että olivat kehittyneet arjen taidoissa ja oppineet uusia taitoja tuetun asumisen aikana. Kaikkien asukkaiden mielestä heidän taitonsa ennen tuettua asumista olivat olleet merkittävästi nykyistä heikommat ja osalla jopa täysin olemattomat. Kaksi asukkaista nosti tärkeimmäksi asiaksi koko tuetussa asumisessa juuri arjentaitojen oppimisen ja niihin tuen saamisen.

Esille nousivat asunnon yleinen kunnossapito ja järjestys, siivoaminen, tiskaaminen, roskienvienti, pyykinpesu, ruokailusta huolehtiminen, raha-asiat ja asiointit. Erilaisissa kodinhoitotöissä kokivat ohjaajilta saadut käytännön neuvot ja esimerkit erityisen tärkeiksi ne asukkaat joilla taidot suorittaa näitä töitä olivat heikot. Kaksi asukasta koki että ovat oppineet siivoustaitoja parhaiten kun ohjaaja on ensin näyttänyt käytännössä miten siivous tehdään. Ne asukkaat joilla taitoa erilaisiin kodinhoitotöihin jo oli, kaipasivat patistamista kotitöiden tekoon. Yksi asukas toi myös esille ettei osaa aina itse arvioida kotinsa kuntoa, joten ohjaajan kotikäynneillä tekemät huomiot ovat erittäin tärkeitä.

” Tarttin jonkun joka muistuttaa ja patistaa mut siivoamaan ku ite ei oikein viittis”

” Aina jää jotakin tekemättä enkä mä ite aina hoksaa millon pitäs siivota tai tehdä jotain.”

Monet asukkaista nostivat esille, että uusiin ja jännittäviin tilanteisiin menemisessä ohjaajan rooli on turvallisuuden tunteen luomisessa. Asiointipaikoiksi nousi haastattelussa lääkäri, kela, sosiaalitoimisto ja apteekki. Vastauksista nousi esille, että ilman ohjaajan tukea asiointikäynnit olisivat jääneet helposti hoitamatta kokonaan. Koettiin myös tärkeäksi että ohjaaja muistuttaa varatuis-

ta ja sovitusta ajoista, asukkaat kokevat helpottavana kun tietävät että ei tarvitse itse muistaa kaikkea. Asukkaat kokivat että yhdessä ohjaajan kanssa hoidetuista asioinneista on jäänyt hyvä mieli ja positiivinen kokemus ja siksi on oppinut ja uskaltanut käydä asioimassa itsenäisestikin.

”Mä huomasin ettei se sossu nyt niin kauhee paikka ookkaan ja ohjaajan tuella mä sain siellä asioitani hoidettua ja musta tuntu että mua kuunnellaan. Nyt siellä käyminen on ihan arkipäivästä.”

”Lääkärissäkäynnit on kauheita, mut ohjaajan mukana olo helpottaa mun jännitystä. Ennen tuettua asumista mä en käyny ikinä lääkärissä ku mä en uskaltanu sinne yksin mennä enkä kehannu ketään pyytää mukaan.”

Erilaisten lomakkeiden ja hakemusten täyttämässä ja toimittamisessa asukkaat kokevat ohjaajien olevan merkittävässä roolissa. Tuloksista käy ilmi että asukkaat eivät tiedä mitä paperiasioita heidän kuuluu hoitaa ja milloin, heillä ei ole itsellään tietoa esimerkiksi eri tukimuodoista tai velvollisuuksista, esimerkkeinä oli muuttoilmoituksen tekeminen, toimeentulotukihakemus ja kelalta sairaspäivärahan hakeminen. Asukkaat kokivat että ohjaajien avulla he ovat saaneet heille kuuluvat etuudet ja osanneet tehdä hakemukset oikein. Kahdella haastateltavalla edunvalvoja hoitaa hakemus ja raha-asiat.

Tuloksista kävi myös ilmi että koettiin tärkeäksi että ohjaajalta voi myös saada kyydin esimerkiksi virastoihin tai että ohjaaja voi lähteä mukaan kauppaan ostoksia tekemään ja valitsemaan. Osalle haastateltavista ruokaostosten tekeminen itsenäisesti on ollut täysin vierasta ennen tuettua asumista ja nämä asukkaat kokivat että on ollut hyvä kun ohjaaja on ollut mukana näissä arkisissa tilanteissa neuvomassa kuinka esimerkiksi kaupassa tulee toimia.

”Mä en yhtään tienny mitä mun kannattas sieltä kaupasta ostaa ja mitä mikäki maksaa, ku ohjaaja oli mukana ni en menny ostaan ihan mitä sattuu ja ei menny kaikki rahatkaan”

6.5. Ohjaajien rooli ja merkitys

Kaikki haastateltavat kertoivat että ohjaajilla on ollut merkittävä rooli heidän elämässään tuetun asumisen aikana. Heidän kokemuksensa mukaan ohjaaja on tärkeä neuvojen antaja, kuuntelija ja keskustelija sekä patistaja ja rajojen asettaja. Useissa vastauksissa toistui patistaminen ja asioista muistuttaminen, asukkaat ovat kokeneet sen auttaneen heitä. Kaksi haastateltavaa kertoi sen olleen välillä ärsyttävää ja aiheuttaneen ärtymystä, mutta molemmat kertoivat ärtymyksen olleen hetkellistä ja kohdistuneen tiettyyn tilanteeseen.

”Ärsyttihän se joskus kun aina muistutetaan ja huomautellaan siitä ettet oo taaskaan siivonnu, mut myöhemmin ku aattelee ni oli se tärkeetä, muuten en ois kai siivonnu ollenkaan.”

Asukkaat kokivat tärkeäksi että on oma ohjaaja jonka kanssa pääsääntöisesti tavataan. Osalla haastateltavista ohjaaja oli vaihtunut asumisen aikana. Yksi heistä koki että vaihdos oli ollut todella hyvä, sillä uuden ohjaajan kanssa pystyi asioita katsomaan eri näkökulmasta ja sai uusia näkemyksiä omaan tilanteeseensa. Muiden mielestä ohjaajan vaihdoksella ei sinänsä ollut merkitystä ja he kokivat tulleensa kaikkien kanssa toimeen hyvin. Kaikki haastateltavat kokivat että uuden ohjaajan kanssa menee oma aikansa ennekuin luottamusuhde syntyy ja ennekuin asukkaan ja ohjaajan välinen yhteistyö alkaa toimia kunnolla. Kukaan ei kokenut että jonkun ohjaajan kanssa tutustuminen ja luottamussuhteen syntyminen olisi ollut hankalampaa kuin jonkun toisen. Sen sijaan tuli esille että toiset ohjaajat ovat persoonaltaan ja käytökseltään ihmisenä mukavampia ja silloin asukkaat kokevat yhteistyön olevan helpompaa.

”Joistakin nyt vaan silleen tykkää ihmisenä enempi ni kyl se sit on helpompi muutenki tehdä kaikkee”

Ohjaajista yleisesti palaute oli tutkimuksessa positiivista. Asukkaiden mielestä ohjaajat ovat olleet mukavia ja osanneet tehdä työnsä. Asukkaat kokevat että ohjaajiin on helppo ottaa yhteyttä ja että heille on helppo puhua myös vai-

keimmista asioista. Tässä korostui oman tutun ohjaajan merkitys, asukkaat kokivat että kaikkiin ohjaajiin voivat olla yhteydessä ja ovat ottaneet tarvittaessa yhteyttä, mutta mieluiten asioita hoidetaan oman ohjaajan kanssa.

”Oma ohjaaja tuntee mut ja se tietää jo mun asiat, ei tartte selittää kaikkee sit alusta.”

”Se tuntee mut ja tietää sit miks mä käyttäydyn vaikka siellä lääkärissä oudosti ni sille ei tartte sit selittää erikseen eikä mun tartte mieltii mitä se musta aattelee ku kyl se jo tietää mut”

Vastauksista kävi ilmi että asukkaat kokevat ohjaajien olevan kannustavia ja positiivisia, mutta samalla se nostettiin myös esiin kehittämisen paikkana. Asukkaat kokevat että on tärkeää saada kannustusta ja olivat kokeneet välillä negatiivisena sen että ohjaaja puuttuu ja huomioi liikaa ongelmia ja asukkaan negatiivisia asioita kun asukas olisi tarvinnut rohkaisua ja kannustusta.

”Mä oisin halunnu et oltas mietitty mitä mä oon kuitenkin saanu jo tehtyä eikä katottu sitä mitä mun vielä pitäis tehdä” (kysymys siivouksesta)

Kahdella asukkaalla oli kokemus että ohjaaja oli sanonut jossain tilanteessa loukkaavasti ja se oli jäänyt mieleen ikävänä muistona. Kumpikaan ei kokenut että se olisi kuitenkaan häirinnyt tukisuhdetta, mutta kertoivat sen pysyvän muistissa ja varsinkin aluksi aiheuttaneen mielipahaa.

”Mä mietin etteihän se nyt toleen voi mulle sanoo, siitä jäi vähän sellanen olo....mut ei se nyt enää silleen harmita”

Asukkaat kokivat että heistä välitetään ja että heidän puheisiinsa uskotaan. Välittämisen kokemukseen kerrottiin vaikuttaneen sen että on kohdeltu asiallisesti, ohjaaja tulee ajoissa tapaamisiin, ilmoittaa jos on myöhässä ja että tapaamisten peruuntumisesta ilmoitetaan ja että asukas itsekin voi muuttaa tapaamisen ajankohtaa. Asukkaat kokivat että ohjaajat välittävät heidän asioistaan.

”Tulee tunne et oikeesti välitetään eikä sille vaan tehdä työtä, vaikka tietty onki vaan töissä.”

7. POHDINTAA

7.1 Tutkimuksen ja tutkimus tulosten pohdintaa

Kokonaisuutena tutkimus onnistui täyttämään tarkoituksensa ja tavoitteensa ja se on hyödynnettävissä työyhteisön kehittämiseen. Tutkimuksen tuloksena voidaan sanoa että asukkaat ovat tyytyväisiä tuettuun asumiseen, saamiinsa arjentaitoihin ja he kokevat saavuttaneensa tavoitteitaan asumisen aikana. Ohjaajien merkitys koetaan merkittävänä ja positiivisena.

Aiempien tutkimus tulosten perusteella havaitsin että tutkimuksien tulokset ovat yhdenmukaisia niin keskenään kuin oman tutkimukseni kanssa. Tutkimuksissa on lähestytty aihetta eri näkökulmista, mutta oman opinnäytetyöni kannalta merkittäväksi koin tutkimustulosten vertailun juuri kokemusten sekä omien tulosteni kautta. Samoin kuin omassa tutkimuksessani, on useissa tutkimuksissa kerätty kokemuksellista tietoa ja tiedonkeruumenetelmänä on käytetty haastattelua, kuten omassa tutkimuksessani. Tämä vahvisti päätöstäni juuri kyseisen tutkimusmenetelmän valintaan ja mahdollisti tulosten vertailemisen.

Halusin keskittyä juuri asukkaiden kokemuksiin, tarkoitus on selvittää miksi asukas kokee osaavansa imuroida eikä sitä osaako hän imuroida. Tutkimuksella saamani tieto antaa tietoa millaiseksi asukkaat ovat kokeneet ohjaajien roolin ja merkityksen sekä millaisia asioita he nostavat itselleen tärkeinä esille. Itse vastaan tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä raportoinnista työpaikalleni. Olen työskennellyt ohjaajana tuetussa asumisessa tammi-kuusta 2010 ja ennen tätä suorittanut harjoittelujakson syksyllä 2009, joten

oma ammatillinen mielenkiintoni tuetun asumisen asukkaiden kokemuksista toimi tutkimuksen tekemisen motivaationa. Tutkimuksen tarkoitusta, tavoitetta ja sisältöä on mietitty yhdessä työyhteisön kanssa ja tuloksia hyödynnetään työyhteisön kehittämistyössä.

Opinnäytetyön aihe nousi esiin työelämän tarpeesta ja omasta ammatillisesta kiinnostuksestani ja sen muokkaaminen ja aiheen rajaaminen tapahtui yhdessä työyhteisön kanssa käydyissä keskusteluissa. Koin teemahaastattelujen käytön tutkimuksen aineiston keruussa luontevimmaksi, luotettavimmaksi ja hyödyllisimmäksi menetelmäksi myös kuntoutuksen ohjaajan ammattitaitoni vahvistamisen kannalta. Haastattelutaito ja ihmisen kokemusten ymmärtäminen ja jäsentäminen sekä saadun tiedon objektiivinen tulkinta ovat tärkeitä osa-alueita ammattilaisena toimimisessa. Tutkimuksen toteuttaminen käytännössä sujui joustavasti ja suunnitellusti, minkä koen suurimmaksi osaksi johduvan siitä että itse työn tilaavaan työyhteisöön kuuluvana pystyi aikatauluttamaan haastattelut itsenäisesti ja sain aikataulusta opinnäytetyön etenemisen kannalta sopivan.

Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiheesta aiemmin saadut tutkimustulokset. Raisa Kemppainen (2009) tutki tuetusta asumisesta poismuuttaneiden nuorten kokemuksia elämänhallinnan näkökulmasta. Tutkimus on osa Nuorisotasuntoliiton tukitoimien seuranta- ja kehittämishanketta. Tutkimuksessa käsiteltiin tuloksia teemoittain, teemat olivat asunto ja toimeentulo, mielenterveys, päihteettömyys, ihmissuhteet, suunnitelmallisuus ja vastuu omasta toiminnasta sekä itsenäisyys. Tutkimuksen johtopäätösten mukaan tuetussa asumisessa asuneet nuoret kokevat olevansa itsenäisiä, vastuuntuntoisia, osaavat hakea apua tarvittaessa ja heillä on tukiverkostoa. Tutkimuksessa haastatellut nuoret kokivat että tuetulla asumisella on ollut vaikutusta elämänhallintaan monilla elämän osa-alueilla. (Kemppainen, 2009)

Sami Kivelä (2009) on tutkinut ja arvioinut asumisen tukitoimia ja tuloksena on että nuoret kokivat tuen vaikuttaneen kaikkiin itsenäisen asumisen valmiuksiin. Suurin kehitys on tapahtunut raha-asioiden hoidossa, viranomaisasioin-

neissa ja palvelujärjestelmän asiakkaana toimimisessa, nämä koettiin Kivelän tutkimuksessa myös vaikeimmiksi hallittaviksi asioiksi. (Kivelä, 2009) Granfeldt & Hynynen toteavat tutkimuksessaan että tuettu asuminen on usein kokonaisvaltaista elämän tukemista. Heidän tutkimuksensa mukaan tuettua asumista tarvitsee hyvin heterogeeninen ryhmä ja asukkailla on hyvin moninaisia tarpeita, minkä vuoksi he vaativat moninaista tukemista. (Granfeldt & Hynynen, 2005)

Edellä mainituista tutkimus tuloksista sain hyvää vertailupohjaa oman tutkimukseni luotettavuuden ja onnistumisen arviointiin. Samansuuntaisten ja osittain samanlaisten tutkimustulosten saaminen vahvistivat kokemustani tutkimukseni onnistumisesta ja kerätyn aineiston oikeellisuudesta.

Jyväskylän nuoriso- ja palveluasumisen tuki asumisen projektia vuonna 2009 opinnäytetyössään Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry:n tukiasumisen projektin merkityksen arviointia ja kehittymisen suuntia tutkineet Kääriäinen ja Nurminen toteavat että tuen avulla voidaan vaikuttaa asukkaan elämän tasapainoisuuteen sekä omasta asumisesta ja arjesta selviämiseen. Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasuntojen tuetusta asumisessa ei ole aiemmin tehty omaa tutkimustani vastaavaa tutkimusta asukkaiden kokemuksista. Kääriäisen ja Nurmisen opinnäytetyö on tehty tukiasumisen projektin aikana, joten silloisella ja nykyisellä toimintamallilla ei ole enää niin paljon yhteneväisyyttä että tuloksia voisi suoraan vertailla. Juuri tästäkin syystä koin tutkimuksen tekemisen erittäin tarpeellisenä. Tuettu asuminen on toiminut nykyisellä ostopalveluun perustuvalla toimintamallilla tammikuusta 2010, joten tutkimuksen ajankohta oli nyt perusteltu, sillä uusi toimintamalli on ollut riittävän pitkään käytössä, jotta nykyistä toimintaa voidaan luotettavasti arvioida. Tutkimus on ajankohdainen myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta, nykyinen hallitus on kirjannut ohjelmaansa tavoitteeksi nuorten asunnottomuuden ja syrjäytymisen ehkäisyn. Tuettu asuminen toteuttaa juuri tätä tavoitetta.

Työyhteisössä on aiemminkin noussut esille voimavarakeskeisyyden ajatusmalli ja käytössä on asukashaastattelu-pohja jonka ajatusmalli pohjautuu voi-

mavarakeskeisyyteen, joten tämä tutkimukseni antoi vahvistusta voimavara-keskeisyyden käyttämiselle. On tärkeää pohtia millaisilla keinoilla työtettä ja työtapaa saadaan muokattua enemmän asukasta kannustavammaksi ja rohkeivammaksi. Nyt kävi ilmi että asukkaat kokivat itseluottamuksensa kohonneen tuetun asumisen aikana ja siitä syystä pystyvänsä toimimaan eri tilanteissa paremmin ja kokevat hallitsevansa arkeaan paremmin. Itse näkisin että juuri tähän itseluottamuksen ja omien voimavarojen kartoittamiseen ja hyödyntämiseen tulisi jatkossa kiinnittää huomiota.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden pohdintaa

Tutkimuksen tarkoitus on saada kuuluviin asukkaiden kokemukset ja omat ajatukset, joten opinnäytetyöni raportoinnissa keskityn juuri tutkimukseni tulosten esittelyyn ja pohdintaan ja rajaan teoreettista käsittelyä. Tärkeintä on saada esiin kokemuksia ja kehittämisen paikkoja laajasti riippumatta asukkaiden yksilöllisistä lähtökohdista. Näin saatuja tuloksia voidaan hyödyntää laajemmin koko asukasjoukkoa koskevan työn kehittämisessä. Asukkaiden taustatietojen niukkuudella pyrin turvaamaan asukkaiden yksityisyyttä ja opinnäytetyön eettisyyttä. Kokemusten ja tutkimustulosten kannalta taustatiedot eivät olleet oleellisiakaan, joten ristiriitaa tämä ei aiheuttanut. Asukkaiden tarinat ja taustat sekä terveydelliset haasteet/diagnoosit ovat niin moninaisia että tutkimuksessa en käsittely tai ota huomioon esimerkiksi eri sairauksien vaikutuksia kokemuksiin.

Tutkimustulosten luotettavuuden kannalta suurimmaksi pohdinnan kohteeksi nousi oma roolini, sillä toimin tässä sekä tutkijan että tutkittavan työyhteisön työntekijän roolissa. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa pyrin valitsemaan sellaisen tutkimusmenetelmän, jossa oman roolini merkitys olisi mahdollisimman vähäinen ja toisaalta niin että siitä voisi olla kokemuksen keruussa hyötyä. Tämän vuoksi tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu ja kyselylomake. Kyselylomakkeen avulla oli tarkoitus saada varmistettua että palaute olisi mahdollisimman avointa ja ettei oma roolini estäisi tietojen julkituloa. Kävi

kuitenkin ilmi, ettei kyselylomakkeisiin tullut mitään sellaista tietoa mitä haastattelutilanteissa ei jo olisi tullut esille. Haastateltavat ohjeistettiin hyvin tarkasti lomakkeen tarkoituksesta ja käytiin useampaan kertaan läpi se seikka ettei minulle tule tietoon keneltä mikäkin vastaus on peräisin. Tästä syystä päätelinkin että haastatteluissa tuli esille ne kokemukset mitä kysyttiin ja kyselylomakkeiden tiedon yhteneväisyys haastattelumateriaalin kanssa varmisti tiedon luotettavuutta ja oman roolini vaikutusta haastattelujen tuloksiin ei tämän perusteella esiintynyt. Haastattelussa kysyttiin myös tutun haastattelijan vaikutuksesta ja kaikki vastaajat kertoivat että kokivat olevan helpompaa puhua tutulle kuin tuntemattomalle haastattelijalle ja kaikki toivat esille että tulee kerrottua enemmän asioita kun tilanne on rennompaa ja kanssani puhuminen jo entuudestaan tuttua. Koska tunsin haastateltavani, pystyin myös hyödyntämään lainauksissani sitä, että vältin käyttämästä kenellekään asukkaalle ominaisia sanonta tapoja tai heidän usein käyttämiään ilmaisuja, jotta heidän tunnistamisensa lainauksista ei olisi mahdollista.

Uskon myös että oma roolini ohjaajana ja asukkaiden rooli antavat mahdollisuuden yhteiselle kokemukselle ja uskon siitä olleen hyötyä niin haastattelutilanteessa tarkentavien kysymysten tekemisessä kuin tulosten analysointivaiheessakin. Kokemuksen tarkoitus on kuvata, ymmärtää sekä selittää elämis- ja kokemusmaailmoja ja kokemuksen kuvailuun liittyy aina tulkintaa. (Syrjäläinen, Eronen, Värri, 2007, 134-135)

7.3 Jatkotutkimusideoita

Jatkotutkimus ideoiksi nostaisin palaute/arviointi kyselyn kehittämisen tuetun asumisen käyttöön. Nykyisin palautetta kerätään lomakkeella jossa tyytyväisyyttä ilmennetään rasti ruutuun menetelmällä. Tämä palautteen kyselytapa ei tuo esille kokemuksia eikä mielestäni ole tarpeeksi kattava, jotta niin saadulla tiedolla olisi todellista hyötyä asukkaiden kokemusten keräämiseen ja työn kehittämisessä. Tulevaisuudessa on myös mahdollisuus hyödyntää tätä tutkimusta ja suorittaa toisinto tutkimus ja näin arvioida kehittämistyön vaikutusta

asukkaiden kokemuksiin. Tutkimusta voi myös muokata ja kohdentaa selkeästi joko nykyisille asukkaille tai poismuuttaneille asukkaille, jolloin voidaan myös vertailla kokemusten muuttumista tuetun asumisen päätyttyä ja seurata miten asumisjakson aikaiset kokemukset ja opitut taidot ja tiedot säilyvät ja ovat hyödynnettävissä tulevaisuudessa.

LÄHTEET:

ARA selvitys 4/2011, Asunnottomat 2010, 2011.

Dunderfelt Tony, 2009, Iisi elämänasenne arkitaidoksi, PS-kustannus, Juva.

Göös Riitta-Liisa, 2003, Arkielämän ABC, Opetushallitus, Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä

Heikonen Jaakko, 1987, Kehittyvä ja toimiva aikuinen, Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

ICF-luokistus. viitattu 10.11.2011. <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

Juntto Anneli, 2002, Itsenäistymisen hinta. Asuntopolitiikka ja nuorten asuminen 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Juntto Anneli, 2010, Asumisen unelmat ja arki, Gaudeamus Helsinki University Press., Tallinna.

Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot ry/Tuetun asumisen palvelukuvaus, 2010.

Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasuntojen internetsivut. Viitattu 22.10.2001. <http://www.jsna.fi/>

Kivelä Sami, 2009, Nuorten asumisen tukitoimien arviointi Hämeenlinnassa, Tampereella ja Hyvinkäällä. Diakonia ammattikorkeakoulu Diak Etelä. Helsinki.

Latomaa Timo, Suorsa Teemu (toim.), 2011, Kokemuksellinen tutkimus II, Juvenes Print, Tampere.

Lehtinen Teija, 2011, Siirtymä kohti aikuisuutta, Itsenäistyminen tuetussa asumismuodossa, Tampereen yliopisto, Nuorisotyön- ja tutkimuksen maisteriopinnot, pro gradu-tutkielma.

Metsämuuronen, Jari(toim.), 2006, Laadullisen tutkimuksen käsikirja, International Methelp, Helsinki.

MerjokariPirita, 2004, Tuetun asumisen merkitys nuorten elämänhallintaan: tutkimus setlemnetti Naapurin Nuorten tuetun asumisen projektista. Tampereen yliopisto, sosiaalityön progradu-tutkielma.

Miikkulainen Pirjo, 1997, Nuorten tuettu asuminen. Nuorten syrjäytymisen ja asunnottomuuden riskit nyky-Suomessa. Stakes. Helsinki.

Mielenterveysseura, 1997, Elämän taidon ja selviytymisen kirja, WSOY, Porvoo.

Myllykoski Anne-Mari, Melamies Nina & Kangas Sari, 2004, Itsenäistyvä nuori ja AD/HD, PS-kustannus, Jyväskylä.

Mäntylä Pekka (toim.), 2011, Painostajasta asuttajaksi - Nuorisoasuntoliitto 1971- 2011, Waasa Graphics Oy, Vaasa.

NAL:n internetsivut. Viitattu 19.10.2011.

<https://www.nal.fi/fi/tuetun+asumisen+kansallinen+hanke/>

Nikulainen, Savolainen & Seppälä, 2008, Asumisen ja kotikuntoutuksen ohjausryhmän loppuraportti. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri.

Nuorten tuetun asumisen kansallinen hanke, prosessikuvaus, 2009. Nuorisoasuntoliitto. Viitattu 19.10.2011. <https://www.nal.fi/binary/file/-/id/1/fid/277/>.

Stakes, internetsivut/luokitukset. Viitattu 9.11.2011.

<http://sty.stakes.fi/FI/luokitukset/ICF/index.htm>.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2007, Asumista ja kuntoutumista, mielenterveyskuntoutujien asumispalvelua koskeva kehittämissuositus. Yliopistopaino. Helsinki. Suomen säädöskokoelma: Sosiaalihuoltolaki 710/1982

Syrjäläinen Eija, Eronen Ari, Värri Veli-Matti, 2007, Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin, Tampereen yliopistopaino, Tampere.

Tilastokeskuksen internetsivut. Asuminen. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.stat.fi/til/asu.html>

Tuomi Jouni, Sarajärvi Anneli, 2002, Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi, Tammi, Helsinki.

Tukiasumisen projektin loppuraportti. Jyväskylän Nuoriso ja Palveluasunnot ry, 2010.

Wais Mathias, 2002, Ihmisen elämänkaari, Dark oy, Vantaa.

Vanhala Toni, 2005, Käytettävyydetutkimuksen menetelmät, Tampereen yliopisto, Tietojenkäsittelylaitos B-2005-1.

Vaarama Marja, Moisio Pasi & Karvonen Sakari (toim.), 2010, Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino. Helsinki.

LIITTEET

LIITE 1

Haastattelukysymysrunko

Taustatietoja

1. Kuinka kauan olet asunut tuetussa asumisessa/ kauanko asuit tuetussa asumisessa?
2. Mitkä olivat syitä joiden vuoksi muutit tuettuun asumiseen?

Arjen taidot

3. Millaiset arjen taidot sinulla oli ennen tuettua asumista? (kodinhoito, raha-asiat, asiointi jne)
4. Koetko että arjen taitosi ovat muuttuneet/korjautuneet tuetun asumisen aikana? Jos koet, niin kuvaile miten?
5. Millaiseksi koet arjen taitosi tällä hetkellä?

Ohjaajien rooli

6. Millaiset ovat kokemuksesi tuetun asumisen ohjaajien roolista?
7. Mitä hyötyä koet ohjaajista sinulle olleen?
8. Koetko että ohjaajista olisi ollut sinulle haittaa?
9. Kerro esimerkkejä ohjaajien avulla saavuttamisistasi asioista.
10. Koetko ohjaajien tuen olleen sinulle riittävää?
11. Millaisia vaikutuksia koet ohjaajista yleisesti olleen elämääsi?
12. Kerro vapaasti palautetta ohjaajista

Tavoitteet

13. Mitkä koet olleen sinulle tärkeimmät tavoitteet tuetun asumisen aikana?
14. Saavutitko asettamasi tavoitteet ja minkä koet saavuttamisessa autta-
neen tai saavuttamista estäneen?
15. Mainitse kolme tärkeintä saavuttamaasi tavoitetta.

16. Minkä asian koet muuttuneen eniten tuetun asumisen aikana? Mistä koet muutoksen johtuvan?
17. Minkä asian koet muuttuneen vähiten tuetun asumisen aikana? Mistä koet sen johtuvan?

Yleiset kokemukset

18. Miten olet kokenut asumisyksikössä naapureiden roolin?
19. Millaiset ovat kokemuksesi ryhmätoiminnoista?
20. Millaisia asioita koet pystyväsi hyödyntämään tuetun asumisen jälkeisessä elämässäsi?
21. Millaiseksi arvioisit elämäsi nyt ilman tuetun asumisen jaksoa?
22. Koetko tarvetta tuetulle asumiselle tällä hetkellä? Koetko saaneesi tukea riittävän ajanjakson?

Palaute ja toiveet

23. Kerro vapaasti kokemuksistasi tuetun asumisen ohjaajista.
24. Asteikolla 1-10, millä numerolla kuvailisit tyytyväisyyttäsi tuettuun asumiseen kokonaisuutena? Perustele valitsemasi numero.
25. Millaiseksi koit tämän haastattelun?
26. Miten arvioit haastattelijan tuttuuden vaikutukset tähän haastattelu tilanteeseen?
27. Vapaa sana, kerro ajatuksiasi joita ei ole vielä tullut esille tässä haastattelussa.

LIITE 2

Kysely/palautelomake

Kokemuksiasi tuetusta asumisesta, sana on vapaa, kerro ruusuja, risuja ja kokemuksiasi tuetusta asumisesta, ohjaajista, asunnoista ja kokonaisuudessaan ajastasi tuetun asumisen asukkaana. Vastaukset käsitellään täysin nimettöminä, edes tutkimuksen tekijä ei tiedä keneltä vapaat palautelaput ovat peräisin.

Kiitos ajastasi ja kokemustesi kertomisesta, käytämme kertomaasi tuetun asumisen tutkimuksessa ja kehittämistyössä.

LIITE 3**TUTKIMUSLUPA**

Allekirjoittamalla tämän tutkimusluvan, suostun siihen että haastattelu tallennetaan äänitteenä ja haastattelua käytetään materiaalina opinnäytetyössä ”Asukkaiden kokemuksia tuetusta asumisesta”, JAMK, Satu Väisänen, kuntoutuksen ohjaus- ja suunnittelu. Tutkimuksessa tuloksia käsitellään täysin anonyymisti eli henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa tutkimuksen tekoa tai raportointia. Haastattelun tallenteet hävitetään tutkimuksen raportin valmistumisen jälkeen. Tutkimuksen raportissa voidaan käyttää suoria lainauksia haastatteluista.

Näitä lupia on allekirjoitettu kaksi kappaletta, toinen haastateltavalle ja toinen haastattelijalle.

pvm ja paikka

allekirjoitus ja nimenselvennykset
